

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดเรื่องความขัดแย้ง
2. แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำท้องถิ่น
3. แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจท้องถิ่น
4. แนวคิดการควบคุมทางสังคม
5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิดเรื่องความขัดแย้ง

ได้มีผู้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีในเรื่องของความขัดแย้ง โดยให้ความหมายสาระสำคัญของความขัดแย้งรวมถึงสาเหตุของการเกิดความขัดแย้งตลอดจนถึงวิธีการแก้ไข ระบุ คลื่นคลายความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ได้สรุปเป็นแนวทางไว้หลายแนวทาง ดังนี้

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2534, หน้า42) ได้กล่าวถึงความขัดแย้ง หมายถึง การดิ้นรนเพื่อจะได้ของที่มีคุณค่า หรือเพื่อการอ้างสิทธิ์ในฐานะ อำนาจ และทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด โดยกลุ่มที่ขัดแย้งกันมิได้มีจุดมุ่งหมายเพียงจะได้สิ่งที่มีคุณค่าที่ตนปรารถนาแต่ยังต้องการให้ฝ่ายตรงข้ามมีความเป็นกลางถูกทำร้ายหรือถูกกำจัดให้หมดไป ความขัดแย้งที่ว่าเช่นนี้ อาจจะเกิดขึ้นระหว่างบุคคล ระหว่างกลุ่ม หรือระหว่างบุคคลกับกลุ่ม ความขัดแย้งภายในกลุ่มและความขัดแย้งระหว่างกลุ่มเป็นสิ่งที่ปรากฏให้เห็น ได้ตลอดชีวิตของสังคม

ถือควัด (อ้างในสัญญา สัญญาวิวัฒน์, หน้า56) ยืนยันว่ามีกลไกบางอย่างในสังคม ที่ทำให้การขัดแย้งเกิดขึ้นในสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้น เช่น

1. การที่บุคคลมีอำนาจไม่เท่ากัน ทำให้คนมีอำนาจมากถือเอาเปรียบผู้มีอำนาจน้อยทำให้เป็นแหล่งที่มาของความเครียดและการขัดแย้งในสังคม
2. การที่สังคมมักมีของหายากอยู่จำกัด เป็นเหตุให้มีการต่อสู้ดิ้นรนเพื่อให้ได้ ส่วนแบ่งจากของที่มีอยู่อย่างจำกัดและ
3. ในสังคมมักมีกลุ่มต่าง ๆ ที่มีเป้าหมายไม่เหมือนกัน กลุ่มเหล่านี้จึงต้องแข่งขันช่วงชิงกันบรรลุเป้าหมายนั้น อันเป็นเหตุให้ต้องมีการกระทบกระทั่งกันระหว่างกลุ่มได้

ดังนั้น ความขัดแย้งจึงเป็นเรื่องธรรมดาหรือความจริงในชีวิตสังคมอย่างหนึ่ง
แมกซ์ เวเบอร์ (อ้างในเสริมศักดิ์ วิชาลากรณ์, 2540, หน้า30) ยอมรับว่าความขัดแย้ง
ในผลประโยชน์ระหว่างบุคคลพบได้ทุกหนทุกแห่งในสังคม ความขัดแย้งเกิดจาก การกระทำ
ของบุคคลที่ต้องการที่จะดำเนินการให้บรรลุความปรารถนาของตน เกิดไปปะทะต่อต้านของ
อีกฝ่ายหนึ่งหรือหลาย ๆ กลุ่ม ความขัดแย้งเป็นผลมาจากการมีทรัพยากรหรือรางวัลอย่างจำกัด
ซึ่งการที่คนหนึ่งได้รับทำให้ อีกคนหนึ่งไม่ได้รับ การที่คนหนึ่งสามารถบรรลุความปรารถนา
ของตนเองในสภาพที่มีทรัพยากรอย่างจำกัด ทำให้ผู้นั้นมีอำนาจมากขึ้น

สาระสำคัญของความขัดแย้งในสังคมตามแนวความคิดของเวเบอร์ สามารถ สรุป
ได้ดังนี้

1. ความขัดแย้งของผลประโยชน์เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในสังคม ไม่มีสังคมใด
จะพ้นไปจากการแตกแยกและการเปลี่ยนแปลง
2. ในสังคมใด ๆ ก็ตาม กลุ่มของบุคคลแต่ละบุคคลย่อมมีอำนาจไม่เท่ากัน
3. ผู้มีอำนาจจะใช้กฎและการบังคับเพื่อสร้างระเบียบทางสังคม
4. โครงสร้างทางสังคมและแนวปฏิบัติในสังคมถูกกำหนดขึ้นโดยผู้มีอำนาจ และ
อิทธิพล
5. การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ทำให้เกิดความแตกแยกในกลุ่มของผู้มีอำนาจมากกว่า
ในกลุ่มของผู้ไม่มีอำนาจ ผู้มีอำนาจจะพยายามรักษาสภาพเดิมและต่อต้านการเปลี่ยนแปลงที่จะ
ทำให้ตนเองถูกลดอำนาจลง
6. การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เกิดขึ้นจากการกระทำของบุคคลที่ได้รับประโยชน์จาก
การเปลี่ยนแปลง ถ้าหากผู้มีอำนาจเห็นว่าตนจะได้รับประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงจะส่งเสริม
ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว
7. การใช้อำนาจจะมีประสิทธิภาพหรือไม่ ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขสามประการ คือ ความ
สามารถที่จะควบคุมการออกกฎ ระเบียบ ซึ่งจะพิทักษ์ผลประโยชน์ของตนความสามารถที่จะ
ควบคุมการลงโทษและใช้การควบคุมนี้พิทักษ์ผลประโยชน์ของตน และความสามารถที่จะ
ควบคุมเครื่องมือที่จะเผยแพร่อุดมการณ์และการสื่อสาร

ราล์ฟ ดาห์เรนดอร์ฟ (อ้างในชยันต์ รัชชกุล, 2533 หน้า 25 – 52) ใช้แนวคิดว่าด้วย
อำนาจวิเคราะห์ทฤษฎีความขัดแย้งที่เป็นมูลฐานของปรากฏการณ์ทางสังคม

อำนาจ หมายถึง ความเป็นไปได้ที่ฝ่ายหนึ่งใช้ความสัมพันธ์ทางสังคมอยู่ในฐานะที่จะกระทำตามความประสงค์ได้ แม้ว่าจะมีการต่อต้าน หรือฝ่ายที่มีอำนาจคือฝ่ายที่สามารถทำฝ่ายอื่นยอมให้กระทำเป็นไปตามความต้องการของฝ่ายตน

อำนาจ หมายถึง อำนาจอันผูกพันอยู่กับบทบาทหรือตำแหน่ง เป็นความชอบธรรมในแง่ของการยอมรับและการปฏิบัติในสังคม ความขัดแย้งในสังคมตามทฤษฎีนี้ มีทั้งในสังคมระดับมหภาคและกลุ่มมนุษย์ในระดับจุลภาค

ทฤษฎีว่าด้วยสังคมระดับมหภาคมุ่งเน้นไปที่การจัดสรรอำนาจ ซึ่งเป็นตัวกำหนดหลักโครงสร้างทางสังคม การจัดสรรอำนาจทางสังคมไม่ได้มีอย่างสม่ำเสมอ ลักษณะเช่นนี้ทำให้สังคมมีลำดับชั้น นั่นคือความแตกต่างกันของสังคม โดยขึ้นอยู่กับทรัพย์สิน ความมั่งมี เกียรติยศ การศึกษา ฯลฯ ซึ่งปรากฏออกมาในตำแหน่งฐานะทางสังคมควบคู่กับลำดับชั้นนี้ คือ การยอมรับนับถือกันเป็นแนวทางปฏิบัติทางสังคม หรือปทัสถานทางสังคม

ปทัสถานทางสังคม ไซ้เกิดจากการตกลงเห็นชอบกันทั้งสังคม แต่มีชั้นและดำรงอยู่ด้วยอำนาจ และโดยเนื้อแท้แล้วอาจอธิบายได้ว่า เป็นเรื่องของผลประโยชน์ของผู้มีอำนาจจะเห็นได้จากปทัสถานนั้นมีการควบคุม บังคับให้คนปฏิบัติตาม ดังนั้นสังคมมีความโน้มเอียงที่จะเกิดความขัดแย้งอยู่เสมอ กลุ่มที่มีอำนาจก็จะแสวงหาผลประโยชน์ กลุ่มที่ไม่มีก็พยายามให้มีและหาผลประโยชน์เช่นกัน จึงเกิดความขัดแย้งขึ้นเสมอ อย่างไรก็ตามความขัดแย้งมิใช่จะส่งผลในทางลบเท่านั้น การต่อสู้เพื่ออำนาจนั้นทำให้ สมดุลย์ของอำนาจในความสัมพันธ์ทางสังคมเปลี่ยนไป

กลุ่มความขัดแย้งในระดับจุลภาค อำนาจที่ลดหลั่นลงมาจากมากมาน้อย จนถึงไม่มีเลยและชั้นต่าง ๆ จากบนลงมาล่างนี้มีผลประโยชน์ต่างกัน ผลประโยชน์ของชั้นหนึ่งมักจะทำให้ชั้นอื่นเสียประโยชน์ ชั้นอื่นก็เป็นฝ่ายรองรับอำนาจ

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2534, หน้า 77) ได้ชี้ให้เห็นถึงสาเหตุของความขัดแย้งภายในบุคคล ความขัดแย้งภายในองค์กร หรือความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม มีสาเหตุมาจากความกลัว การใช้อำนาจ การใช้กำลัง การเห็นว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมและการจัดสรรทรัพยากรการบริหาร หรือการแข่งขันเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด และสาเหตุที่ทำให้ความขัดแย้งเพิ่มขึ้น ได้แก่ การข่มขู่ การรับรู้ ความไว้วางใจ การสื่อสาร องค์กรที่มีหลายระดับ ความต้องการความเป็นเอกฉันท์ กฎที่ถูกบังคับให้ปฏิบัติและความขัดแย้งเดิมที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข

แมรี พาร์คเกอร์ โพลเลท (1977, หน้า 169) ได้เสนอวิธีการจัดการกับปัญหา ความขัดแย้งไว้ 3 วิธี คือ

1. การเอาชนะ การจัดการกับความขัดแย้ง โดยที่ฝ่ายหนึ่งมีชัยชนะเหนืออีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งนับว่าเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดและรวดเร็วที่สุด แต่เป็นวิธีที่ให้ผลน้อยที่สุดในการจัดการกับปัญหาความขัดแย้ง

2. การประนีประนอม เป็นวิธีใช้กันมากที่สุด เป็นวิธีที่แต่ละฝ่ายลดความต้องการของตนเองลงเพื่อที่จะยุติความขัดแย้ง แต่ทั้งสองฝ่ายไม่ได้รับผลตามความต้องการ

3. การบูรณาการ เป็นการนำเอาความคิดของทั้งสองฝ่ายมาผสมผสานกัน เป็นวิธีผสมเอาความต้องการทั้งสองฝ่ายเข้าด้วยกัน วิธีนี้จะได้ผลดีที่สุดในการจัดการกับความขัดแย้ง

สำหรับซิมเมล (1955, หน้า 107) ได้ชี้ให้เห็นวิธีการที่จะทำให้ความขัดแย้งสิ้นสุดลงได้แก่

1. ทำให้สาเหตุแห่งความขัดแย้งหมดไป เป็นวิธีการที่ให้ผู้ขัดแย้งแยกออกมาจากความขัดแย้ง ซึ่งอาจทำให้มีความขัดแย้งต่อเนื่องในแง่ของจิตวิทยาและมีพฤติกรรมขัดแย้งอีกต่อไป โดยความขัดแย้งค่อย ๆ ลดหายไปตามอารมณ์ที่ลดลงของกลุ่ม แต่ทั้งคู่อาจมีความขัดแย้งต่อไปอีกโดยสร้างเหตุแห่งความขัดแย้งใหม่ขึ้นมา

2. ใ้ฝ่ายหนึ่งชนะ การให้ฝ่ายหนึ่งชนะเป็นผลมาจากการที่ฝ่ายหนึ่งมีอำนาจเหนืออีกฝ่ายหนึ่ง ฝ่ายที่อ่อนแอกว่าจะต้องยอมรับความพ่ายแพ้ ทั้งทางจิตวิทยาและพฤติกรรม ถ้าหากฝ่ายที่อ่อนแอกว่าไม่ยอมรับความพ่ายแพ้ก็อาจสร้างความขัดแย้งต่อไปใหม่ โดยการดำเนินวิพากษ์วิจารณ์หรือการต่อสู้ลับหลัง

3. การประนีประนอม กลุ่มจะต้องตกลงที่จะให้ไม่มีฝ่ายใดชนะทั้งหมดหรือแพ้ทั้งหมด เป็นวิธีที่ทั้งสองฝ่ายแบ่งเหตุแห่งความขัดแย้ง การคืนดีกันเป็นการปรับทัศนคติซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การคืนดีกันซึ่งเกี่ยวข้องกับการเสียสละอย่างไม่ค่อยมีเหตุผลและไม่ตรีจิตของบุคคลเป็นความสมัครใจของทั้งสองฝ่าย

กล่าวโดยสรุปจะเห็นว่าความขัดแย้งเป็นปฏิสัมพันธ์โดยตรงระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคล ตั้งแต่สองฝ่ายหรือมากกว่าสองฝ่ายขึ้นไปมาอยู่รวมกันในสังคม ทำให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบกันขึ้นรวมทั้งมีการแย่งชิงทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด และการแข่งขันเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายที่ต้องการ เมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้นผู้ที่มีอำนาจเป็นผู้แสวงหาแนวทางในการแก้ไขคลี่คลายควบคุมกับความขัดแย้ง โดยการใช้อำนาจที่มีอยู่ในสังคมบังคับ เช่น การออกข้อกำหนด กฎระเบียบ ข้อบังคับ หรือไกล่เกลี่ยประนีประนอม ระงับข้อขัดแย้ง

แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำท้องถิ่น

ประเวศ วะสี (อ้างในสงวน นิตยารัมภ์พงศ์, 2542 หน้า 42 – 48) ได้อธิบาย เกี่ยวกับผู้นำว่า ผู้นำคือผู้ที่สามารถก่อให้เกิดสังคมมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน และรวมพลังกันปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย ในกระบวนการชุมชนที่สมาชิกร่วมกันคิด ร่วมกันทำจะทำให้เกิดผู้นำตามธรรมชาติขึ้นเสมอ ผู้นำตามธรรมชาติจะมีลักษณะฉลาด เป็นคนเห็นแก่ส่วนรวม เป็นคนติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นรู้เรื่อง และเป็นที่ยอมรับของสมาชิกโดยอัตโนมัติ ทำให้การทำงานในองค์กรราบรื่น มีความสุขและมีประสิทธิภาพ

ผู้นำตามธรรมชาติในกระบวนการชุมชนจะมีหลายคน มีทั้งหญิงและชายตามธรรมชาติของความเหมาะสม การมีผู้นำหลายคนช่วยประกันความยั่งยืน ต่างจากการมีผู้นำเดี่ยวที่แม้จะดีก็มีความเป็นอนิจจังไม่ยั่งยืน

ภาวะผู้นำ คือ ภาวะที่ก่อให้เกิดศรัทธาเป็นที่ยอมรับและเกิดจุดมุ่งหมายร่วมกัน ในสังคมนั้นๆ ภาวะผู้นำอาจมีในบิดา มารดา ครู ผู้นำชุมชน ผู้นำทางศาสนา ผู้นำทางวิชาการ ผู้นำทางการเมือง เป็นต้น

จิรพรรณ กาญจนจิตรา (2520, หน้า 47) ได้ให้ความหมายของผู้นำ หมายถึงผู้ที่มีความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง อันเป็นที่ต้องการในการดำเนินงานของกลุ่ม และสามารถใช้ความรู้ นั้นช่วยให้กลุ่มได้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ในสถานการณ์หนึ่ง และการเป็นผู้นำเป็นกระบวนการ ที่มีอิทธิพลต่อการรวมกลุ่มที่รวมตัวกันขึ้น เพื่อนำกลุ่มให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ ผู้นำส่วนใหญ่จะมีบุคลิกภาพเด่น มีความรู้ความสามารถเป็นพิเศษในกลุ่มชนหรือในท้องถิ่นนั้นๆ เป็นผู้ที่สามารถจูงใจชาวบ้านให้มีความเห็นคล้อยตาม และลงมือทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งจนนำกลุ่มไปสู่จุดหมายทางบวกเป็นผลสำเร็จได้ในที่สุด

สมาน รังสิโยกฤษฎ์ (2541, หน้า 47) กล่าวถึงการเป็นผู้นำหรือภาวะผู้นำ หมายถึง การที่บุคคลสามารถใช้ศิลปะในการโน้มน้าวจิตใจผู้อื่นให้ร่วมมือ ร่วมใจกันปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

เสถียร เหลืองอร่าม (2519, หน้า 201 – 202) ให้ความเห็นเกี่ยวกับผู้นำหมายถึง ผู้ที่มีบุคลิกภาพเด่นเป็นพิเศษจากสมาชิกในกลุ่ม ประกอบด้วยความรู้ ความสามารถ หรือทักษะ แตกต่างกันออกไป ด้วยเหตุนี้สถานการณ์ที่บีบตัวขึ้นจึงผลักดันให้สมาชิกของกลุ่มบางคน กลายเป็นผู้นำและบางคนกลายเป็นผู้ตาม

พัฒน์ บุญยรัตพันธุ์ (2517, หน้า 128) กล่าวถึงผู้นำท้องถิ่น หมายถึง ผู้ที่มีบุคลิกภาพเด่นประกอบกับมีความสามารถเป็นพิเศษในชุมชนหรือในท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งในกลุ่มชน แต่ละกลุ่มย่อมประกอบไปด้วยบุคคลที่มีบุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ หรือทักษะที่แตกต่างกัน

ไป ในขณะที่ทุกคนมีความผูกพันซึ่งกันและกัน ในส่วนหนึ่งที่เป็นของกลุ่มจะต้องยอมรับนับถือความคิดเห็นของกันและกัน ด้วยเหตุนี้เองสถานการณ์ที่บีบตัวขึ้นจึงผลักดันให้สมาชิกของกลุ่มบางคนกลายเป็นผู้นำ และยอมเนืองมาจากคุณลักษณะพิเศษประจำตัวอีกด้วย เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต ความยุติธรรม ความโอบอ้อมอารีและความเสียสละ

สัมพันธ์ เตชะอริกและคณะ (2540, หน้า 4-5) ได้พูดถึงผู้นำถือเป็นผู้กุมความอยู่รอดของชาวบ้านหากผู้นำได้รับการยอมรับ มีบารมี มีความสามัคคี ปฏิบัติดี มีความสามารถและคิดถึงส่วนรวมจริงๆ ก็จะสามารถนำพาองค์กรชาวบ้านประสบผลสำเร็จและสร้างความเข้มแข็งให้องค์กรชาวบ้าน ได้และได้จัดประเภทของผู้นำ ดังนี้

1. ผู้นำทางความคิด
2. ผู้นำด้านศีลธรรม
3. ผู้นำด้านอาชีพ
4. ผู้นำด้านการพูด
5. ผู้นำที่สามารถประยุกต์งานราชการกับเป้าหมายเพื่อชาวบ้านได้
6. ผู้นำทางการประสานทรัพยากรภายในและภายนอกชุมชน การมีบารมีและ

ความสามารถในการระดมทุนภายในชุมชนและภายนอกชุมชน

จิรพรรณ กาญจนจิตรรา (2538, หน้า 50) ได้จัดประเภทของผู้นำท้องถิ่นโดยจำแนกตามลักษณะ โครงสร้างผู้นำออกเป็นสองประเภท ดังนี้

โครงสร้างผู้นำอย่างเป็นทางการ ลักษณะตำแหน่งของผู้นำที่มีอยู่ในชุมชน แบ่งออกได้เป็นสองประเภท คือ ตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล และคณะกรรมการต่าง ๆ ขององค์กรชุมชน เช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มชวาวนา กลุ่มสตรี กรรมการหมู่บ้าน กรรมการสภาตำบล กรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งตำแหน่งเหล่านี้เป็นได้โดยการเลือกตั้ง แต่งตั้ง และประกาศเป็นทางการให้ทราบ

โครงสร้างผู้นำอย่างไม่เป็นทางการ ได้แก่ ผู้เฒ่า ผู้แก่ หรือสมาชิกที่อาวุโสที่สุดของครอบครัวขยาย อดีตพระภิกษุ สามเณร ผู้ที่มีฐานะมั่งคั่ง ผู้ที่มีชื่อเสียง และผู้ที่มีความรู้ ความสามารถพิเศษจนได้รับการยกย่อง

ธีระศักดิ์ กำบรรณารักษ์ (2519 , หน้า 186 - 187) มองว่าผู้ที่จะเป็นผู้นำควรจะมีหน้าที่และความรับผิดชอบโดยทั่วไป ดังนี้

1. ผู้นำจะต้องเป็นผู้วางกฎเกณฑ์ระเบียบของกลุ่ม เป็นผู้สร้างความมั่นใจให้แก่กลุ่ม และนำสมาชิกในกลุ่มไปสู่เป้าหมายของกลุ่มได้ นอกจากนี้จะต้องไวต่อกรที่จจะรับรู้ถึงความ

ขัดแย้งของสมาชิกที่อาจเกิดขึ้นในกลุ่ม ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นอาจเนื่องมาจากผลประโยชน์ส่วนตัวของสมาชิกขัดกับผลประโยชน์ของผู้ในกลุ่ม และจะต้องเป็นผู้ประเมินสถานการณ์ ภายหน้าได้เป็นอย่างดีในการที่จะเป็นผู้ประนีประนอมความขัดแย้งเหล่านี้

2. ผู้นำจะต้องเป็นผู้ควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในกลุ่ม ด้วยการให้สมาชิกรักษาระเบียบ กฎเกณฑ์ของกลุ่ม

3. ผู้นำจะต้องทำวิธีที่ให้แก่กลุ่มได้บรรลุเป้าหมายของตนเอง พยายามให้สมาชิกทุกคนได้คำนึงถึงผลประโยชน์ของกลุ่มให้มากที่สุด

ปาริกา เฝ้าเฉลิม และคณะ (2535) ได้กล่าวถึงสถาบันผู้นำหมู่บ้านในภาคเหนือพบว่า ผู้นำของหมู่บ้านนั้นเดิมเป็นคนเฒ่า คนแก่ของหมู่บ้านจะคอยดูแลเรื่องต่างๆ ไปของชาวบ้าน เรียกว่า “แก่บ้าน” อีกคนหนึ่งคอยดูแลเรื่องของพระ เรียกว่า “แก่วัด” ทั้งนี้เป็นไปตามแบบแผนการนับถือผู้อาวุโสที่ยึดถือเป็นประเพณี

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา (2540, หน้า 3) ซึ่งให้เห็นถึงระบบสภาผู้เฒ่าที่จะมีการจัดการกับความขัดแย้ง การวิวาทกันในหมู่บ้าน เช่น เรื่องครอบครัว ชู้สาว เรื่องทำมาหากิน โดยแต่ละฝ่ายจะหาผู้เฒ่ามาฝ่ายละ 4 – 5 คน สภาผู้เฒ่าจะปรึกษากันแล้วตัดสินโดยให้การระขอโทษกัน หรือปรับไหมแล้วสั่งสอนมิให้ประพฤติดีกต่อไป

สรุปว่าผู้นำท้องถิ่นเป็นสมาชิกของชุมชนที่ได้ทำความดีประพฤติปฏิบัติตนจนเป็นที่ยอมรับของชุมชน ทำให้เกิดอำนาจบารมีและความเคารพนับถือจากสมาชิกของชุมชนและได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้นำของชุมชนและได้ใช้อำนาจที่มีอยู่ในการการสร้างสรรประโยชน์ของชุมชนและแก้ไขปัญหาอุปสรรคข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชน

แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจท้องถิ่น

สุพัตรา สุภาพ (2541, หน้า 72-73) ได้ให้ความหมายของอำนาจโดยทั่วไปหมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งบุคคลใดหรือกลุ่มใดมีอำนาจเหนือพฤติกรรมของบุคคลอื่นหรือกลุ่มอื่น ทำให้พฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มนั้นต้องเป็นไปตามแนวทางที่บุคคลหรือกลุ่มที่มีอิทธิพลนั้นปรารถนา การใช้อำนาจอาจกระทำได้สามทาง คือการใช้กำลังบังคับ เช่น การลงโทษต่าง ๆ การสั่งการ หรือการบังคับบัญชาและโดยวิธีดำเนินการ หมายถึง การที่บุคคลใด ๆ ใช้ความสามารถสติปัญญาหรือคุณลักษณะพิเศษของตน โน้มน้าวจิตใจหรือทำให้อีกฝ่ายหนึ่งจำต้องอยู่ภายใต้อิทธิพลของตนได้

อภิชัย พันธเสน (2539, หน้า 257) ได้ชี้ให้เห็นถึงสังคมนาฬิกาหรือสังคมโบราณหรือสังคมชนบทมีลักษณะที่มีความเกี่ยวเนื่องช่วยเหลือกัน เพราะเป็นสังคมหรือชุมชนขนาดเล็ก ลักษณะของเผด็จการที่เกิดขึ้นเป็นลักษณะของการมีอำนาจชี้หน้า อำนาจดังกล่าวมิได้มาจากการใช้กำลังบังคับแต่ได้มาจากการยอมรับของชุมชนว่าเป็นคนดี มีคุณธรรม การนับถือผู้นำทางศาสนา ผู้ปกครองหรือผู้สูงอายุ เป็นเรื่องของการยอมรับที่เกิดจากความดี

แอนดรู เทอร์ตัน (อ้างในอนันตญา ฤชงคกุล, หน้า 18) กล่าวถึงอำนาจท้องถิ่นประกอบไปด้วยบุคคลที่ครองอำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจในระดับต่างๆ เช่น ในระดับหมู่บ้านจะมีชนชั้นนำจำนวนหนึ่งซึ่งสะสมความมั่งคั่ง สามารถควบคุมทรัพยากรสำคัญ ๆ ไว้ในมือ มีอำนาจ และเกียรติ ชนระดับสูงในหมู่บ้านมีความสัมพันธ์กันอย่างหลวมหลวมกับชาวบ้าน ทั้งในแง่เศรษฐกิจ สังคม การเมืองและมีอุปถัมภ์ชาวบ้าน มีผลช่วยป้องกันความขัดแย้งในชนบทได้ เทอร์ตันเห็นว่าความขัดแย้งที่เด่นชัดในชนบทไทย เป็นความขัดแย้งระหว่างผู้ผลิตหรือชาวบ้านที่มีฐานะยากจนกับทางราชการ

ชยันต์ วรรณระภูติ (อ้างในอุทัย คุลยเกษม, 2537 หน้า 179) ได้กล่าวถึงการปรับตัวลดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มแนวตั้ง กลุ่มอุปถัมภ์ และกลุ่มแนวนอน เกิดขึ้นได้เนื่องจากพระสงฆ์พ่อค้าและกำนันซึ่งเป็นที่เคารพรักของหมู่บ้าน ได้เข้ามามีบทบาทไกล่เกลี่ยลดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มคนเหล่านี้

พิทยา สายหู (2540, หน้า 135 – 140) ได้อธิบายถึงวิธีการที่สังคมใช้ในการควบคุมบังคับให้บุคคลรักษาระเบียบในสังคม ประกอบด้วย

1. พลังอำนาจที่เหนือกว่าของบุคคลที่เราต้องสัมพันธ์ด้วยในขณะนั้น เช่น พ่อแม่กับลูก หัวหน้ากับลูกน้อง ที่ฝ่ายหนึ่งมีความสามารถให้คุณให้โทษได้
2. อำนาจของธรรมเนียมประเพณี คือ พลังอำนาจของคนในชุมชนที่มีจำนวนมากกว่าตัวเราหรือครอบครัวของเรา
3. อำนาจของกฎหมาย กฎหมายก็คือระเบียบข้อบังคับของสังคมทำนองประเพณีที่อ้างบังคับได้เหมือนกันนั่นเอง คือเป็นอำนาจของชุมชนหมู่มาหรือสังคมที่อยู่เหนือบุคคล แต่มีน้ำหนักมากขึ้นอีกก็เพราะกฎหมายเป็นคำสั่งตัวแทนผู้มีอำนาจเต็มของสังคมที่รู้ได้เป็นตัวตน และสังคมมอบอำนาจให้ใช้กำลังขู่เชิญบังคับสมาชิกผู้ละเมิดได้
4. อำนาจของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น ศาสนาหรือมายาการที่จะคลั่งบันดาลผลตอบแทนการกระทำของบุคคลในทางลงโทษหรือให้รางวัลได้ ไม่ว่าจะเป็นความเชื่อทางศาสนาหรือมายาการที่ยึดถืออำนาจเป็นตัวตน เช่น เทพเจ้า เทวดา เจ้าพ่อเจ้าแม่ กูตผีปีศาจ หรือที่ได้

อ้างอำนาจกลับเป็นตัวตน. ชีคคือบุญกรรมที่บุคคลกระทำเองก็ตาม ความเชื่อเหล่านี้ก็เอามาเป็นพลังบังคับให้บุคคลปฏิบัติตนในกรอบระเบียบของสังคมได้เช่นกัน

5. อำนาจมโนธรรม คือ ความรู้สึกผิดชอบชั่วดีในจิตใจของตนเอง บุคคลจะรู้จักมโนธรรมของตนเองได้ต้องมีวัยและวุฒิภาวะเจริญแล้วเต็มที่ จึงสามารถพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ออกมาให้กระจ่างจนไม่ต้องสงสัยใด ๆ

เฟรนด์และลาเวน (อ้างในจุมพล นิมพานิช, 2539 หน้า 96) ได้อธิบายเกี่ยวกับฐานอำนาจว่า ผู้นำอาจเป็นเจ้าของรูปแบบอำนาจหรือมีฐานอำนาจที่แตกต่างกัน ดังนี้

1. อำนาจอันชอบธรรม เป็นอำนาจที่ได้มาจากตำแหน่งของบุคคลตามโครงสร้าง หรือสายการบังคับบัญชาขององค์การ
2. อำนาจที่ให้ผลตอบแทนหรือรางวัล เป็นอำนาจที่เกิดจากความสามารถที่จะควบคุมและบริการ จัดการรางวัลหรือผลตอบแทนให้กับบุคคลต่างๆ เนื่องมาจากการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของผู้นำ
3. อำนาจบังคับ เป็นอำนาจที่ได้มาจากความสามารถที่จะควบคุมและบริหารจัดการลงโทษบุคคลต่าง ๆ เนื่องมาจากการไม่ปฏิบัติตามคำขอร้องและแนะนำของผู้นำ
4. อำนาจที่เกิดจากความเชี่ยวชาญ เป็นอำนาจที่บุคคลได้มาจากการที่บุคคลนั้นมีความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ความรู้พิเศษ ซึ่งบุคคลอื่นยอมรับในความสามารถ
5. อำนาจที่เกิดจากการอ้างอิง เป็นอำนาจที่ทำให้บุคคลหนึ่งเอาอย่างพฤติกรรมหรือแบบฉบับของอีกบุคคลหนึ่ง

และในเรื่องเกี่ยวกับฐานอำนาจ ที่มาของอำนาจ อมิไต เอทซีโอนี่ (อ้างแล้ว, หน้า 96) ได้แบ่งฐานอำนาจหรือที่มาของอำนาจออกเป็นสามชนิดด้วยกัน คือ

1. อำนาจบังคับ เป็นการใช้อำนาจโดยการบังคับด้วยกำลังทางกาย เช่น การทำให้เจ็บปวด เป็นต้น
2. อำนาจในการให้คุณค่าให้โทษ หมายถึง อำนาจในการควบคุมหรือบังคับในด้านทรัพยากรวัสดุ รวมทั้งรางวัลหรือผลตอบแทนต่างๆ
3. อำนาจภายในที่เป็นสัญลักษณ์ หมายถึง อำนาจที่ไม่มีตัวตน เช่น การปรากฏตัวทางสื่อสารมวลชน การมีชื่อเป็นข่าวสังคม เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปอำนาจท้องถิ่นเป็นระบบความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำชุมชนกับสมาชิกของชุมชนถือเป็นอำนาจอันชอบธรรมที่ผู้นำท้องถิ่นได้รับมอบหมายจากชุมชน ทำให้มีอำนาจ

บังคับกระทำการให้เป็นประโยชน์กับชุมชนหรือบุคคล กลุ่มบุคคลที่อยู่ในชุมชน จะโดยการบอกกล่าวสั่งการ ออกกฎระเบียบที่สามารถใช้บังคับควบคุมสมาชิกในชุมชนได้

แนวคิดการควบคุมทางสังคม

ได้มีผู้ให้ทรรศนะและแนวคิดเกี่ยวกับการควบคุมทางสังคมหลายแนวคิดสอดคล้องคล้ายคลึงกัน ดังนี้

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2523, หน้า 163) กล่าวว่า การควบคุมทางสังคมเป็นวิธีการที่สังคมบังคับให้คนอยู่ในบรรทัดฐานของสังคม กรรมวิธีหรือกระบวนการมีอยู่สี่ประการ คือ

1. เป็นกรรมวิธีที่ใช้ป้องกันพฤติกรรมที่จะนำไปสู่การเบี่ยงเบน
2. เป็นกลไกที่จะจัดการความตึงเครียดหลังจากที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนเกิดขึ้นแล้ว
3. เป็นกลไกตรวจสอบและเปลี่ยนแปลงสาเหตุของพฤติกรรมเบี่ยงเบน
4. เป็นกลไกควบคุมพฤติกรรมกลุ่มให้เป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์ของกลุ่ม

จากนิยามดังกล่าวอาจสรุปได้ว่า การควบคุมทางสังคมก็คือวิธีการทางสังคม ที่ทำให้บุคคลต้องประพฤติตามกฎเกณฑ์ หรือบรรทัดฐานของสังคม เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคม โดยวิธีการหรือกรรมวิธีครอบคลุมทั้งการควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคม ให้เป็นไปในทิศทางที่สังคมพึงประสงค์ การป้องกันพฤติกรรมเบี่ยงเบน การแก้ไขเมื่อพฤติกรรมเบี่ยงเบนถูกเกิดขึ้น และการตรวจสอบหาสาเหตุของพฤติกรรมเบี่ยงเบนที่เกิดขึ้น

พัทธา สายหู (อ้างแล้ว, หน้า 118 – 119) กล่าวว่า บรรทัดฐานสังคมที่เป็นมาตรฐานการปฏิบัติตนตามบทบาทและสถานภาพที่บุคคลมีในขณะใดขณะหนึ่งนั้น ไม่ใช่เป็นสิ่งที่บุคคลรู้หรือเข้าใจได้เองตามธรรมชาติแต่เป็นสิ่งที่บุคคลต้องได้รับคำแนะนำสั่งสอนจากสังคมจึงจะรู้ได้ บรรทัดฐานสังคมนั้นบุคคลจะรู้ได้เพื่อปฏิบัติการกระทำทางสังคมได้ถูกต้องก็ด้วยการอบรมบ่มนิสัย จากผู้ที่เป็นตัวแทนของสังคมการอบรมบ่มนิสัยนี้คือวิธีการพื้นฐานที่ช่วยจัดระเบียบของสังคม เช่น การอบรมบ่มนิสัยโดยพ่อแม่และผู้ใหญ่ทำต่อเด็ก เพื่อนฝูงทำต่อเพื่อน และกลุ่มสมาคมทำต่อเพื่อนสมาชิกใหม่

โสภา ชูพิกุลชัย (2522, หน้า 43) ให้ความหมายการควบคุมทางสังคม ได้แก่ การควบคุมพฤติกรรมหรือการควบคุมการปฏิบัติของสมาชิกในสังคมให้ปฏิบัติตามบรรทัดฐานในสังคมนั้น สำหรับสมศักดิ์ ศรีสันติสุข (อ้างในสมนึก ชัชวาล , 2531) มีความเห็นว่าการควบคุมทางสังคมก็คือ กระบวนการที่ทำให้บุคคลในสังคมประพฤติปฏิบัติตามที่สังคมคาดหวัง

ไว้หรือการควบคุมความประพฤติของสมาชิกให้ปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคมนั้น เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคม

สมพร เทพสิทธิ์ (2541, หน้า 1-2) กล่าวว่านักสังคมวิทยาได้ให้ความหมายของการควบคุมทางสังคม ไว้ดังนี้

1. การควบคุมทางสังคม หมายถึง วิธีการและยุทธวิธีซึ่งควบคุมพฤติกรรมของประชาชนที่อยู่ในสังคม
2. การควบคุมทางสังคมหมายถึง วิธีการและกระบวนการทั้งหมดซึ่งกลุ่มหรือสังคมใช้ในการให้สมาชิกของสังคมปฏิบัติตามที่สังคมคาดหวัง
3. การควบคุมทางสังคมหมายถึง วิธีการที่สังคมส่งเสริมสนับสนุนให้สมาชิกในสังคมปฏิบัติตามบรรทัดฐานและป้องกันพฤติกรรมเบี่ยงเบน
4. บรรทัดฐานของสังคมหมายถึง แบบแผนของพฤติกรรมที่เป็นที่คาดหวังของสังคม และเป็นมาตรฐานที่สมาชิกของสังคมถูกคาดหวังให้ปฏิบัติตาม จึงเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป
5. พฤติกรรมเบี่ยงเบนหมายถึง พฤติกรรมที่คนจำนวนมากในสังคมตำหนิและ เกินกว่าที่จะยอมรับได้

เพื่อให้สังคมมีความสงบเรียบร้อยและมีความมีระเบียบ สังคมดำเนินไปด้วยดี สังคมอาจใช้วิธีการควบคุมทางสังคมแก่สมาชิกในสังคมได้ 3 วิธี ดังนี้

1. โดยให้การฝึกอบรมหรือการขัดเกลาทางสังคมแก่สมาชิกในสังคมให้ประพฤติตนตามบรรทัดฐานของสังคม
2. โดยใช้ความกดดันของกลุ่ม หรือโดยใช้ระเบียบ กฎข้อบังคับ
3. โดยใช้กฎหมายและการลงโทษ

สรุปว่าการควบคุมทางสังคมหมายถึงกระบวนการและวิธีการที่สังคมได้ควบคุมความประพฤติของสมาชิกให้ปฏิบัติตามบรรทัดฐาน ระเบียบแบบแผนของสังคม โดยวิธีการขัดเกลาทางสังคม หรือใช้ข้อกำหนด กฎ ระเบียบของกลุ่ม หรือใช้กฎหมายและการลงโทษกับสมาชิกในสังคมที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในส่วนของการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งในชุมชน ได้มีนักวิชาการและนักการศึกษา ทำการศึกษาวิจัยไว้เป็นแนวทาง ดังนี้

สมยศ ศิลปีโยดม (2540) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องผู้นำชุมชนกับการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชนกลุ่มเป้าหมายคือผู้ใหญ่บ้านในภาคอีสาน พบว่าสภาพภูมิหลังของผู้นำชุมชนบางประการ เช่น ภูมิถิ่นนา อายุ อาชีพ และสถานภาพสมรส มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังต่อผลที่เกิดขึ้นภายหลังเข้าแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชน และปัจจัยภาวะความเป็นผู้นำของผู้นำชุมชนบางประการ ได้แก่ ความเข้าใจปัญหาในชุมชน ลักษณะการได้มาซึ่งตำแหน่งการเป็นที่พึงและไว้วางใจของประชาชน และความเป็นผู้รู้ทันต่อข่าวสารข้อมูลปัจจุบัน มีความสัมพันธ์กับการคาดหวังต่อผลที่เกิดขึ้นภายหลังเข้าแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในชุมชน ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่เห็นว่าการเกิดปัญหาความขัดแย้งในชุมชน ถือเป็นเรื่องธรรมดาและผู้นำชุมชนส่วนใหญ่จะเลือกใช้วิธีแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น โดยการเจรจาไกล่เกลี่ยและแจ้งให้คณะกรรมการหมู่บ้านพิจารณา หรือตั้งตัวแทนเป็นคนกลางไกล่เกลี่ย จะไม่ตัดสินใจเด็ดขาดด้วยตนเอง

ศุกดิส อานันท์ (2534) ศึกษาถึงวิธีแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในหมู่บ้าน สรุปได้ว่าปัจจุบันการขัดแย้งทะเลาะวิวาทของราษฎรนับวันแต่จะยืดยาวนานขึ้น ดังนั้นการแก้ไขความขัดแย้งที่เกิดขึ้น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ควรนำเอาวิธีการประนีประนอมที่ได้กระทำประสบความสำเร็จมาใช้ อาศัยผู้มีความรู้ มีประสบการณ์ หรือใช้เทคนิควิชาการ กฎหมาย รวมทั้งจิตวิทยาหลายอย่างเข้ามาช่วยแก้ปัญหาเหล่านั้น วิธีการแก้ปัญหาคือความขัดแย้งในตำบล หมู่บ้าน ผู้นำท้องถิ่นต้องวิเคราะห์ปัญหาความขัดแย้งนั้นอย่างรอบคอบ อย่างไรก็ตามวิธีการแก้ปัญหาบางครั้งใช้ได้ดีในสถานการณ์หนึ่ง อาจไม่เหมาะสมกับอีกสถานการณ์หนึ่ง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของปัญหา เหตุแห่งปัญหา พฤติกรรมคู่พิพาท ค่านิยม ตลอดจนเทคนิคของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะนำวิธีการแก้ปัญหาต่างๆมาใช้

ปทุมรัตน์ ต่อวงศ์ (2539) ได้ศึกษากระบวนการจัดการกับความขัดแย้งของชุมชนชนบทเชิงใหม่ พบว่าความขัดแย้งที่ปรากฏในชุมชนเป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากการขัดกันผลประโยชน์เนื่องจากการมีทรัพยากรอยู่อย่างจำกัด สภาพและความรุนแรงของความขัดแย้งระหว่างชุมชนกับองค์กรภายนอกนั้น มีความสัมพันธ์โดยตรงกับโครงสร้างทางด้านการตั้งบ้านเรือนและลักษณะเครือข่ายทางสังคม ผลกระทบที่เกิดขึ้นใด ๆ ต่อบุคคลในชุมชน ส่งผลกระทบต่อสมาชิกชุมชนอื่น ๆ ด้วย สำหรับกลยุทธ์การจัดการความขัดแย้งของชุมชนนั้น ชาวบ้านได้เลือกวิธีการแบบแพ้ ชนะ กระบวนการจัดการความขัดแย้งใช้วิธีกำหนดทางเลือกการวางแผนปฏิบัติและปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ จนถึงขั้นตอนการประเมินและติดตามผล

พรเทพ พัฒนารักษ์ (2517) ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพลังจูงใจเพื่อความสำเร็จกับปัจจัยอื่นบางประการในการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ได้พบว่า

ผู้ใหญบ้านซึ่งเป็นผู้นำอย่างเป็นทางการในการปกครองท้องถิ่น จะได้รับการยกย่องนับถือจากประชาชน จนคล้ายกับว่าเป็นบุคคลที่อยู่ในชนชั้นที่สูงกว่า และประกอบกับประชาชนมักจะยอมรับสถานะของตนว่าเป็นพวกถูกปกครอง เหตุนี้ความขัดแย้งระหว่างกันจึงไม่ค่อยมี ดังนั้นในทางปฏิบัติความต้องการของประชาชนมักจะขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจ หรือหยิบยื่นให้ของผู้ใหญบ้าน

สมนึก ชัชวาล (2531) ได้ศึกษาการควบคุมทางสังคม กฎ หรือระเบียบทางสังคมในชนบทจะเป็นไปอย่างไรไม่เป็นทางการ ชาวชนบทที่ละเมิดกฎหรือระเบียบต่างๆทางสังคมมักจะได้รับการติฉินนินทา หรือการห้ามปรามตักเตือนจากเพื่อนบ้านก่อน และเมื่อบุคคลนั้นยังฝ่าฝืนกฎระเบียบต่อไป ก็มักจะได้รับการลงโทษรุนแรงยิ่งขึ้น และมักใช้จารีตประเพณีในการควบคุมสังคมมากกว่ากฎหมาย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยในลักษณะการศึกษาปัญหาและระดับของความขัดแย้งในชุมชน ซึ่งเป็นความขัดแย้งระหว่างบุคคลกับบุคคล ระหว่างบุคคลกับกลุ่มบุคคล และระหว่างกลุ่มบุคคลกับกลุ่มบุคคลทั้งสภาพการณ์ก่อนเกิดความขัดแย้ง ปัญหาสาเหตุของความขัดแย้ง ตลอดจนศึกษาถึงกลไกวิธีการที่ผู้นำท้องถิ่น ใช้ในการจัดการกับความขัดแย้งอย่างเป็นทางการ โดยอาศัยกลไกองค์ประกอบของชุมชน สถาบันชุมชน เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันวัด สถาบันกลุ่มองค์กร สถาบันการเมืองการปกครอง ระเบียบข้อบังคับกลุ่มองค์กรชุมชน ประเพณีความเชื่อ กฎเกณฑ์ทางสังคม และในการจัดการกับความขัดแย้งนั้น ได้มีการใช้อำนาจของผู้นำมาใช้ป้องกัน ควบคุม ระงับแก้ไขและคลี่คลายความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้อย่างไร โดยวิธีการอะไรบ้างและศึกษาว่าผู้นำชุมชน สมาชิกของชุมชน เกิดการรับรู้การเรียนรู้และสามารถใช้ประโยชน์จากความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้อย่างไร สามารถแสดงแผนภูมิได้ ดังนี้

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

